מדיניות הדו־לשוניות בחינוך

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

מארבעה זרמי שפה לבית ספר משותף

לפני העצמאות היו בסינגפור ארבע מערכות חינוך, וכל אחת לימדה בשפת הוראה אחרת. בתי הספר הסיניים, שנוסדו ומומנו על ידי אגודות שבטיות וסוחרים, לימדו במנדרינית משנות העשרים ואילך, לאחר שבתי הספר בניבים של המאה התשע־עשרה פינו את מקומם לתנועת השפה הלאומית בסין.[1] בשנת 1949 למדו כ־70% מיותר מ־100,000 הילדים בגיל בית ספר באחד מ־319 בתי ספר בשפה הסינית, שלא קיבלו מימון מהממשל הקולוניאלי.[2] בתי הספר האנגליים, שהופעלו על ידי הממשלה ועל ידי המיסיונים, הכינו את התלמידים לשירות הציבורי ולבתי המסחר. בתי ספר מלאיים וטמיליים השלימו את התמונה.

הקהילה הסינית הכתירה את המערכת שלה באוניברסיטה. אוניברסיטת נאניאנג (Nanyang University), שמומנה בתרומה של חמישה מיליון דולר מסוחר הגומי טאן לארק סאי (Tan Lark Sye) ונבנתה על 500 אקר קרקע שתרמה אגודת הוקיין (Hokkien Association) בג'ורונג, החלה את לימודיה ב־30 במרץ 1956.[3] בעיני בעלי ההשכלה הסינית היא הייתה הוכחה לכך ששפתם מסוגלת לשאת השכלה שלמה. בעיני השלטונות הקולוניאליים, ומאוחר יותר בעיני ממשלת מפלגת הפעולה העממית (PAP), היא הייתה גם מוקד של תחושות פוליטיות סיניות בעיר שעתידה היה במדינה רב־גזעית.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

המדינה בעלת השלטון העצמי של 1959 שמרה על המדיניות של מימון בתי ספר בכל ארבע שפות ההוראה.[4] יחס שווה לזרמים היה הכרח פוליטי, שכן כל ניסיון לסגור את בתי הספר הסיניים היה מעורר את התנגדות הקהילה שהיוותה את רוב הבוחרים. הוא גם הותיר את המדינה הצעירה עם אוכלוסייה שלא יכלה לדבר בתוכה בשפה אחת. מדיניות הדו־לשוניות הייתה התשובה לקושי הזה. היא שמרה בינתיים על כל הזרמים, ובה בעת חייבה כל תלמיד ללמוד שפה שנייה.

השפה השנייה כחובה משנת 1966

מדיניות הדו־לשוניות נכנסה לתוקף ב־1966. לימוד שפה שנייה הפך לחובה בכל בתי הספר הממשלתיים ובתי הספר הנתמכים על ידי הממשלה, בכל זרמי השפה. כך למדו תלמידי בתי הספר הסיניים אנגלית, ותלמידי בתי הספר האנגליים למדו סינית, מלאית או טמילית.[5] השפות השניות הפכו למקצועות בחינה בבחינת סיום בית הספר היסודי (PSLE) ב־1966, ובתעודת בית הספר של קיימברידג' (Cambridge School Certificate) ב־1969.[6] ב־1972 קיבלו האנגלית ושפת האם משקל כפול ב־PSLE, עד שב־1980 נקבע המשקל על 25% לכל אחד מהמקצועות: אנגלית, שפת האם, מתמטיקה ומדעים.[7]

למדיניות היה היגיון שמחבריה הציגו בגלוי. האנגלית תהיה השפה המשותפת והניטרלית בין הקהילות, ושפת המדע, הטכנולוגיה והסחר הבינלאומי. שפת האם תשמר ערכים תרבותיים ותעניק לכל קהילה את שורשיה. חלוקת התפקידים הזו, אנגלית לעבודה ושפת האם לזהות, נותרה הדוקטרינה הרשמית מאז ועד היום. היא מסבירה מדוע סינגפור מעולם לא הגדירה את האנגלית כ"שפת אם" של אף אחת מקהילותיה, אף שהאנגלית היא כיום שפתם של רוב הבתים.

ההורים הסיקו מהדוקטרינה מסקנות משלהם. בנאום בפרלמנט ב־23 בפברואר 1977 ציין לי קואן יו (Lee Kuan Yew) כי בין 1957 ל־1967 רשמו כ־30 עד 40% מההורים הסינים את ילדיהם לבתי ספר סיניים. שיעור שנתון כיתה א' הארצי שנכנס לבתי ספר בשפת הוראה סינית ירד מ־33% ב־1967 ל־13.75% ב־1977.[8] ההורים בחרו באנגלית משום שהבטיחה תעסוקה בחברות הרב־לאומיות שהמועצה לפיתוח כלכלי (Economic Development Board), הנבחנת בפרק III של חלק C, הביאה לסינגפור. שוק השפות הכריע את גורל הזרם הסיני עוד לפני שהממשלה סגרה אותו באופן רשמי.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

דוח גו וסופו של הזרם הסיני

הבחינה המכרעת הגיעה עם *Report on the Ministry of Education 1978*, שפורסם ב־10 בפברואר 1979 על ידי צוות בראשות סגן ראש הממשלה, גו קנג סוי (Goh Keng Swee). דוח גו (Goh Report) מצא שיעורי נשירה גבוהים ותוצאות חלשות בשתי השפות. הוא הנהיג את מערכת החינוך החדשה (New Education System), שבה האנגלית היא השפה הראשונה ושפות האם הן שפות שניות. באותה שנה הונהגה הקבצה לזרמים כדי להתמודד עם בעיית הנשירה, והתלמידים החלשים ביותר שובצו בזרם חד־לשוני.[9]

ההרשמה לכיתות א׳ בשפת הוראה סינית ירדה אל מתחת ל־1% מהשנתון עד 1983. התלמידים האחרונים של הזרם הסיני סיימו את לימודיהם ב־1986. ההיסטוריון הסינגפורי של החינוך הסיני, ניאו פנג פו (Neo Peng Fu), סיכם את האירוע בביטוי אחד: ״חינוך סיני״ הפך ל״הוראת השפה הסינית״. האנגלית הוגדרה רשמית כשפה הראשונה של מערכת החינוך כולה ב־1987. הזרמים המלאי והטמילי כבר נעלמו קודם לכן. החינוך בשפת הוראה טמילית הסתיים ב־1982. עד 1986 נותרה כיתה אחת בלבד של 28 תלמידים בחינוך העל־יסודי בשפת הוראה מלאית.[10]

האוניברסיטה הלכה בעקבות בתי הספר. אוניברסיטת נאניאנג נלחצה ללמד באנגלית ואיבדה סטודנטים לאוניברסיטת סינגפור, שלימדה באנגלית. מיזוגה עם אותה אוניברסיטה לכדי האוניברסיטה הלאומית של סינגפור (National University of Singapore) אושר באפריל 1980, ולאחר מכן ערכה נאניאנג את טקס הסיום האחרון שלה ב־16 באוגוסט 1980.[11] עבור סינגפורים רבים בעלי השכלה סינית, הסגירה נותרה פצע פתוח. עבור המרכז הפיננסי פירושה היה שכל בוגר משנות השמונים ואילך התחנך באנגלית, וכך כוח העבודה היה זמין לשימוש מיידי על ידי בנקים בינלאומיים.

שפת אם, שפת אם מוגברת ובתי הספר המיוחדים

הממשלה איזנה את אובדן הזרם הסיני במוסדות שנועדו לשמר עילית דו־לשונית. ב־1979 הגדיר משרד החינוך תשעה בתי ספר על־יסודיים בשפת הוראה סינית כבתי ספר של תוכנית הסיוע המיוחד (Special Assistance Plan). הם נועדו לאפשר לבוגרים המצטיינים של בתי הספר היסודיים ללמוד הן אנגלית והן מנדרינית ברמה גבוהה, ולהרגיע את הקהילה הסינית שהממשלה אינה אדישה לשפתה ולתרבותה.[12] שניים מהם, The Chinese High School ו־Nanyang Girls’ High School, הפעילו ב־2004 כפיילוט את התוכנית המשולבת (Integrated Programme), ובתי ספר נוספים של תוכנית הסיוע המיוחד הצטרפו בשנים שלאחר מכן.[13]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

סינית מוגברת (Higher Chinese Language) הונהגה ב־1999, ובאותה שנה הורחבה גם הקבלה לבתי הספר של תוכנית הסיוע המיוחד מ־10% העליונים של שנתון ה־PSLE ל־30% העליונים. בחינות שפת האם המוגברת מושכות שיעור הולך וגדל של תלמידים. בין 2003 ל־2012 עלה שיעור שנתון ה־PSLE שנבחן בסינית מוגברת מ־21.6% ל־27.4%, ואילו שיעור הנבחנים בה ברמת O עלה מ־18.2% ל־30.1%.[14] השיעורים המקבילים במלאית מוגברת ובטמילית מוגברת היו נמוכים יותר, אך גם הם עלו. מעבר בשפת האם המוגברת ברמת O מקיים את דרישת שפת האם לקבלה לאוניברסיטאות המקומיות, וכך נשמרת הרלוונטיות של השפה לשאיפות החינוכיות של המשפחות.

שפת האם נותרה מקצוע חובה בבחינה ב־PSLE ובבחינות הארציות של בתי הספר העל־יסודיים. כל התלמידים לומדים מנדרינית, מלאית או טמילית לפי סיווגם האתני, אף שתלמידים ממוצא הודי שמשפחותיהם אינן דוברות טמילית רשאים לבחור שפה אחרת.[15] השיוך האתני של שפת האם הוא המאפיין הייחודי ביותר של המערכת. פירושו שילד סיני שהוריו מדברים בבית הוקיין או אנגלית לומד מנדרינית כשפת אם. המונח מתאר בחירה פוליטית בשאלה איזו שפה ראוי שקהילה תחלוק.

גבול מוכר

הממשלה דיברה בגלוי על גבולות המדיניות. ב־2004 הודתה כי מטרתה המקורית, שליטה שווה באנגלית ובשפת האם, לא הושגה. לי קואן יו הרחיק לכת יותר. ב־2009 אמר כי המדיניות המוקדמת הניחה מתאם חזק בין אינטליגנציה ללימוד שפות. ביוני 2010 הוסיף כי "המנדרינית חשובה, אך היא נותרת שפה שנייה בסינגפור".[16] הרהוריו המאוחרים בנושא קובצו בספר *My Lifelong Challenge: Singapore's Bilingual Journey*, שראה אור ב־2011.[17]

באותה שנה הוקמה קרן לי קואן יו לדו־לשוניות (Lee Kuan Yew Fund for Bilingualism), כדי לתמוך במשרד החינוך בקידום לימוד האנגלית ושפות האם, במיוחד בשנים המוקדמות.[18] הקרן מסמנת שינוי בדגש. אחרי עשורים שבהם שאפה מערכת החינוך לדו־לשוניות מאוזנת לכולם, המדיניות מקבלת כיום את דומיננטיות האנגלית ומתמקדת בהפיכת השפה השנייה למהנה ושמישה, החל מגיל הגן. עבור מעסיקים פירוש הדבר שהמנדרינית של בוגר סינגפורי צעיר נעה בין רמה קרובה לשפת אם לבין רמה תפקודית, בהתאם למשפחה, לבית הספר ולשימוש שנעשה בשפה לאחר הלימודים.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

הערות

1. Wikipedia, "Singaporean Mandarin" (נצפה בנובמבר 2026): הכיתות הראשונות בשפת הוראה מנדרינית נפתחו בסביבות 1898; עד שנות העשרים אימצו כל בתי הספר הסיניים בסינגפור את המנדרינית כשפת הוראה. ↩

2. Singapore Chinese Cultural Centre, Culturepaedia, "A common mother tongue: The impact of Chinese education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): ב־1949 היו כ־70% מיותר מ־100,000 הילדים בגיל בית ספר רשומים ב־319 בתי ספר בשפה הסינית שהופעלו על ידי ארגונים אזרחיים ללא מימון קולוניאלי. מאמר נלווה ב־Culturepaedia על החינוך בשפה הסינית משנות העשרים עד שנות החמישים מציין, כפי שמדווח, 71,000 ילדים בגיל בית ספר ממוצא סיני ב־319 בתי הספר. ↩

3. Wikipedia, "Nanyang University" (נצפה בנובמבר 2026): טאן לארק סאי הציע את הקמת האוניברסיטה ב־1953 ותרם 5 מיליון דולר; אגודת הוקיין של סינגפור תרמה 500 אקר בג'ורונג; הלימודים החלו ב־30 במרץ 1956. ↩

4. Culturepaedia, "From Chinese-language education to bilingual education system (1960s to 1980s)" (נצפה בנובמבר 2026): לאחר השגת השלטון העצמי ב־1959 שמרה ממשלת ה־PAP על מדיניות המימון לבתי ספר בשפות האתניות שחוקקה חזית העבודה (Labour Front). ↩

5. Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): מדיניות החינוך הדו־לשוני הונהגה רשמית ב־1966. ↩

6. שפות שניות כמקצועות חובה בבחינה ב־PSLE משנת 1966 וב־Cambridge School Certificate משנת 1969. ↩

7. Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): שתי השפות קיבלו משקל כפול ב־PSLE ב־1972; מאז 1980 נושאים אנגלית, שפת האם, מתמטיקה ומדעים 25% מהמשקל כל אחד. ↩

8. Culturepaedia, "From Chinese-language education to bilingual education system (1960s to 1980s)", לעיל, בהפניה לנאומו של לי קואן יו בפרלמנט מיום 23 בפברואר 1977: ההרשמה לכיתה א' בבתי ספר בשפת הוראה סינית עמדה על 33% מהשנתון הארצי ב־1967 ועל 13.75% ב־1977. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

9. Culturepaedia, "From Chinese-language education to bilingual education (1960s to 1980s)", לעיל: דוח גו מיום 10 בפברואר 1979, בראשות גו קנג סוי, הנהיג את מערכת החינוך החדשה שבה האנגלית היא השפה הראשונה ושפות האם הן שפות שניות; Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): ההקבצה לזרמים הונהגה ב־1979 כדי להתמודד עם שיעורי נשירה גבוהים, והתלמידים החלשים ביותר שובצו בזרם חד־לשוני. ↩

10. Culturepaedia, "From Chinese-language education to bilingual education (1960s to 1980s)", לעיל: מתחת ל־1% ב־1983 לפי ועדת הבחינה של השפה הסינית (Chinese Language Review Committee, 1992); "The final batch of students graduated from the Chinese-language-stream schools in 1986"; "'Chinese education' thus evolved into 'teaching the Chinese language'"; Wikipedia, "Education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): האנגלית "officially designated the first language within the local education system in 1987"; Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): החינוך בשפת הוראה טמילית הסתיים ב־1982 עם סגירת Umar Pulavar Tamil High School; עד 1986 נותרה רק כיתה אחת של 28 תלמידים בחינוך העל־יסודי בשפת הוראה מלאית. ↩

11. Wikipedia, "Nanyang University" (נצפה בנובמבר 2026): המיזוג אושר באפריל 1980; טקס הסיום האחרון נערך ב־16 באוגוסט 1980, וחוק האוניברסיטה הלאומית של סינגפור (National University of Singapore Act) נכנס לתוקף באותו חודש. ↩

12. Wikipedia, "Special Assistance Plan" (נצפה בנובמבר 2026): הונהגה ב־1979; תשעה בתי ספר על־יסודיים בשפת הוראה סינית הוגדרו; מטרתה לאפשר לבוגרים המצטיינים של בתי הספר היסודיים ללמוד אנגלית ומנדרינית ברמה גבוהה ולשמר את בתי הספר המסורתיים בשפת הוראה סינית. ↩

13. Wikipedia, "Special Assistance Plan" (נצפה בנובמבר 2026): The Chinese High School ו־Nanyang Girls' High School הפעילו ב־2004 כפיילוט את התוכנית המשולבת יחד עם Hwa Chong Junior College; River Valley High School הצטרף ב־2006 ו־Dunman High School ב־2008. ↩

14. Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): סינית מוגברת הונהגה ב־1999; מכסת הקבלה לבתי ספר SAP הועלתה מ־10% העליונים של שנתון ה־PSLE ל־30%; Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

בנובמבר 2026), טבלת ההשתתפות בשפת אם מוגברת: סינית מוגברת 21.6% (PSLE 2003), 27.4% (PSLE 2012), 18.2% (רמת O 2003), 30.1% (רמת O 2012). ↩

15. Wikipedia, "Education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): שפת האם היא מקצוע חובה בבחינה ב־PSLE וברמות GCE N, O ו־A; הודים שאינם טמילים רשאים לבחור טמילית או שפה אחרת כגון הינדי או פנג'אבי. ↩

16. Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): ב־2004 הודתה הממשלה כי מטרתה הראשונית של שליטה שווה באנגלית ובשפת האם נכשלה; Wikipedia, "Speak Mandarin Campaign" (נצפה בנובמבר 2026): ב־2009 אמר לי קואן יו כי הוראת המנדרינית הלכה "wrong way"; ביוני 2010 אמר "Mandarin is important but it remains a second language in Singapore"; Wikipedia, "Language education in Singapore": "an assumption of a strong correlation between intelligence and language learning". ↩

17. Culturepaedia, "Chinese dialects in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026), בהפניה ל־Lee Kuan Yew, *My Lifelong Challenge: Singapore's Bilingual Journey* (2011), עמ' 146. ↩

18. Wikipedia, "Language education in Singapore" (נצפה בנובמבר 2026): קרן לי קואן יו לדו־לשוניות הוקמה ב־2011 כדי לסייע למשרד החינוך. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.